

O'quvchilarni skripka cholg'u asbobiga o'rgatish metodikasi

Madina Zokirovna Islomova
Buxoro davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Ushbu maqola skripka cholg'u asbobiga o'rgatish metodikasi, uning tarixi, nazariy asoslari va amaliy ahamiyatini yoritib beradi. Maqolada skripka ijrochiligining anatomik-fiziologik asoslari, o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos o'qitish usullari, boshlang'ich ko'nikmalardan professional mahoratgacha bo'lgan ta'lim bosqichlari tahlil qilinadi. Shuningdek, skripka ijrochiligi maktablari, notani o'qish, yoy texnikasi, chap qo'l texnikasi, suzish texnikasi, artikulyatsiya, dinamika va ifodali o'yinni shakllantirish bo'yicha metodlar tadqiq etiladi. Maqolada zamonaviy skripka pedagogikasidagi innovatsion yondashuvlar, guruh va individual darslarning samaradorligi, o'quvchilarni rag'batlantirish usullari ham o'z aksini topgan.

Kalit so'zlar: skripka metodikasi, torli cholg'ular pedagogikasi, ijrochilik texnikasi, yoy texnikasi, chap qo'l texnikasi, skripka maktablari, suzish, artikulyatsiya, skripka repertuari, boshlang'ich ta'lim, ijro pozitsiyalari, chalish pozitsiyalari, motivatsiya, o'qitish usullari

Methodology of teaching students to play the violin

Madina Zokirovna Islomova
Bukhara State Pedagogical Institute

Abstract: This article covers the methodology of teaching the violin, its history, theoretical foundations and practical significance. The article analyzes the anatomical and physiological foundations of violin performance, teaching methods appropriate to the age characteristics of students, stages of education from basic skills to professional skills. It also examines violin performance schools, methods for reading notes, bowing technique, left-hand technique, swimming technique, articulation, dynamics and expressive playing. The article also reflects innovative approaches in modern violin pedagogy, the effectiveness of group and individual lessons, and methods of motivating students.

Keywords: violin methodology, stringed instrument pedagogy, performance technique, bow technique, left-hand technique, violin schools, swing, articulation, violin repertoire, primary education, performance positions, playing positions, motivation, teaching methods

Skripka cholg'u asboblari orasida o'zining yorqin tembri, ifodali imkoniyatlari va universal xususiyatlari bilan alohida o'rin tutadi. Bu cholg'u asbobi insonning ovoz diapazoniga yaqinligi, emotsional ifoda vositalarining boyligi tufayli "cholg'ular qirolicha"si deb ataladi. Skripka cholg'usida professional darajada ijro etish uchun o'quvchidan uzoq va tizimli ta'lim olish, muntazam mashq qilish, nafis harakat malakalari va musiqiy qobiliyatlarni rivojlantirish talab etiladi.

Skripka cholg'usiga o'rgatish metodikasi ko'p asrlik tarixga ega bo'lib, turli davrlarda yashagan buyuk skripkachilar va pedagoglar tajribasi asosida boyib borgan. Zamonaviy skripka o'qitish metodikasi anatomiya, fiziologiya, psixologiya, pedagogika va musiqashunoslik kabi fanlar yutuqlarini o'zida mujassam etgan holda, o'qitish jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va yuqori natijalarga erishish imkonini beradi.

Skripka ijrochilik maktablarining shakllanishi

Skripka ijrochilik maktablari XVII asrdan boshlab shakllana boshladi. Italiya skripka maktabi (Arcangelo Corelli, Giuseppe Tartini, Antonio Vivaldi) skripka ijrochiligining asosini qo'ydi. XVIII asrda esa italyan skripkachi va pedagogi Giuseppe Tartini birinchilardan bo'lib skripka o'qitishning nazariy asoslarini yaratdi. XVIII-XIX asrlarda fransuz maktabi (Jean-Pierre Rode, Pierre Baillot, Rodolphe Kreutzer), bel'giya-fransuz maktabi (Charles de Bériot, Henri Vieuxtemps, Eugène Ysaÿe), nemis maktabi (Louis Spohr, Joseph Joachim) va rus maktabi (Leopold Auer, Pyotr Stoliarsky) kabi milliy maktablar shakllandi va rivojlandi. XX asrda Ivan Galamian, Carl Flesch, Shindorlar, Shin'ichi Suzuki kabi pedagoglar skripka o'qitishga yangicha yondashuvlarni joriy etdilar.

Nazariy asarlar va metodologik yondashuvlar

Skripka o'qitish metodikasi rivojlanishida quyidagi pedagoglarning nazariy va metodologik asarlari muhim ahamiyatga ega:

1. Leopold Mozart - "Skripka chalishning asosiy tamoyillari" (1756)
2. Louis Spohr - "Skripka maktabi" (1832)
3. Charles de Bériot - "Skripka maktabi" (1858)
4. Carl Flesch - "Skripka chalish san'ati" (1923)
5. Ivan Galamian - "Skripka chalish va o'qitish prinsiplari" (1962)
6. Shin'ichi Suzuki - "Suzuki skripka maktabi" (1950-yillar)

Ushbu asarlar skripka pedagogikasining nazariy asoslarini, o'qitish tamoyillari va metodlarini shakllantirishga katta hissa qo'shdi.

Skripka cholg'usining tuzilishi va sozlanishi

Skripka qismlari va materiallar

Skripka quyidagi asosiy qismlardan iborat:

1. Korpus (gavda) - rezonator vazifasini bajaradi. Qarag'ay va zarang yog'ochidan yasaladi.

2. Grif - uzun va tor qism bo'lib, qora yog'ochdan yasaladi.
3. Quloqlar - torlarni taranglashtirish uchun aylanadigan qismlar.
4. Podstavka (ko'prik) - torlarni ko'tarib turuvchi qism.
5. Torlar - odatda metall, plastik yoki hayvon ichagidan yasaladi.
6. Yoy - braziliya daraxtidan (pernambuco) yasalgan tayoqcha, ot dumining qillaridan taranglanadi.

Sozlash usullari

Skripkadagi to'rt tor boshqotirmasi perdelariga sozlanadi: mi (e¹), lya (a), re (d), sol (g). Sozlashning asosiy usullari:

1. Kamerton yordamida sozlash - lya (a) torini kamertonga moslab, qolgan torlarni shu torga nisbatan sozlash.

2. Boshqa cholg'u (fortepiano) yordamida sozlash.

3. Kvinta usulida - har bir torni beshlik interval (kvinta) asosida sozlash.

4. Elektronik sozlagich (tuner) yordamida.

O'quvchilarni sozlashga o'rgatish bosqichma-bosqich amalga oshiriladi, dastlab o'qituvchi sozlab beradi, keyinchalik o'quvchi mustaqil sozlashni o'rganadi.

O'quvchilarni skripka o'ynashga o'rgatishning boshlang'ich bosqichi

Yoshni hisobga olish va boshlash vaqtini tanlash

Skripka chalishni o'rganishni ma'qul boshlash yoshi 5-7 yosh hisoblanadi, chunki bu davr bolaning qo'l harakatlari endi shakllanayotgan va moslashuvchanlik yuqori bo'lganida boshlanadi. Biroq kattalar ham skripka chalishni o'rganishlari mumkin, faqat metodika va yondashuv yoshga qarab moslashtiriladi.

Bolalarda quyidagi sifatlar rivojlangan bo'lishi muhim:

- Musiqiy eshitish qobiliyati
- Ritm hissi
- Qo'l va barmoqlar harakatchanligi
- E'tibor va diqqatni jamlash qobiliyati

To'g'ri gavda holati va skripkani ushlash

Skripka o'rganishning dastlabki va eng muhim bosqichi to'g'ri gavda holati va skripkani to'g'ri ushlashni o'rgatishdir:

1. Gavda holati:

- ☐ Orqa to'g'ri va erkin bo'lishi kerak;
- ☐ Oyoqlar yelka kengligida, chap oyoq biroz oldinga chiqariladi;
- ☐ Yelkalar tabiiy va bo'shashtirilgan.

2. Skripkani ushlash:

Skripka chap yelkada joylashtiriladi;

Skripka gorizontal holatda bo'lishi kerak;

Skripkani chap qo'l bilan yengil ushlanadi, bosh skripkaning chin tayanch qismiga tayanadi;

Skripka 45° burchak ostida ushlanadi.

3. Yoyni ushlash:

O'ng qo'l barmoqlari tabiiy bukilgan holda yoyni ushlaydi;

Bosh barmoq yoy tayoqchasining ichki tomonida, boshqa barmoqlar ustida joylashadi;

Barmoqlar orasida tabiiy bo'shliqlar bo'lishi kerak;

Bilak va tirsak erkin holatda bo'lishi kerak.

Boshlang'ich tovush chiqarish va yoy bilan ishlash

Tovush chiqarishni o'rgatish bosqichlari:

1. Taraglashmagan torlardan tovush chiqarish:

Dastlab qisqa yoy harakatlari bilan o'rta qismda tovush chiqarish;

Yoyni torga nisbatan to'g'ri (perpendikulyar) yo'nalishda harakatlantirish;

Yoyni turli qismlarida (uchi, o'rtasi, ipli qismi) tovush chiqarishni o'rganish

2. Yoy harakatining turlari:

"Detache" (alohida-alohida yoy) - eng asosiy yoy harakati;

"Legato" (bog'langan) - bir yoy harakati bilan bir necha nota chalish;

"Martele" (zarba bilan) - keskin va aniq yoy harakati.

3. Tovush sifati ustida ishlash:

Yoyni torg'a bosish kuchini nazorat qilish;

Tembr va dinamik nozikliklarni tushunish;

Yoy tezligini boshqarish.

Chap qo'l texnikasining asoslari

Barmoqlarni grif ustida joylashtirish

Chap qo'l texnikasi skripka chalishning eng muhim jihatlaridan biri hisoblanadi:

1. Barmoqlarni raqamlash: Chap qo'lda ko'rsatkich barmoq - 1, o'rta barmoq - 2, nimsiz barmoq - 3, jimjiloq - 4 deb belgilanadi.

2. Qo'l holati:

Qo'l panja grifdaning pastki qismida joylashadi;

Barmoqlar to'g'ri bukilgan holda grif ustiga tushadi;

Barmoqlar uchi bilan torlarni bosish kerak.

3. Bosh barmoq joylashuvi:

Bosh barmoq grif orqasida joylashadi, lekin uni qisib ushlamaslik kerak;

Grifdagi tayanch nuqtasi vazifasini bajaradi.

Birinchi pozitsiyada chalish

Birinchi pozitsiya - skripka o'ynashning eng asosiy pozitsiyasi hisoblanadi va o'rganish aynan shu pozitsiyadan boshlanadi:

1. Applikatura sxemasi:

Mi torida: 1-barmoq - fa, 2-barmoq - sol, 3-barmoq - lya, 4-barmoq - si;

Lya torida: 1-barmoq - si, 2-barmoq - do, 3-barmoq - re, 4-barmoq - mi;

Re torida: 1-barmoq - mi, 2-barmoq - fa, 3-barmoq - sol, 4-barmoq - lya;

Sol torida: 1-barmoq - lya, 2-barmoq - si bemol, 3-barmoq - do, 4-barmoq - re.

2. Barmoqlarning erkin harakati:

Har bir barmoqni alohida mashq qilish;

Barmoqlarni ketma-ket qo'yish va ko'tarish mashqlari;

Barmoqlarni torda barqaror tutish.

Intonatsiya ustida ishlash

Tozalikka erishish skripka chalishning eng muhim jihatlaridan biri:

1. Eshitish nazorati:

Har bir notani diqqat bilan tinglash;

Toza intonatsiyaga erishish uchun barmoq pozitsiyasini tuzatish;

Bo'sh tor bilan solishtirish orqali tekshirish.

2. Mashqlar:

Bir torni har bir barmoq bilan chalish va bo'sh tor bilan solishtirib ko'rish;

O'xshash tovushlarni turli torlarda solishtirish;

"Birinchi barmoq qoidasi" - birinchi barmoq joylashuvini aniq bilish.

3. Intonatsiyani yaxshilash usullari:

Bo'sh torlar bilan parallel chalish;

Tortinmasdan aniq harakat qilish;

Barmoqlar orasidagi intervallarni his qilish.

Notani o'qish va ko'nikmalarni rivojlantirish

Nota o'qish metodikasi

Nota o'qishni o'rgatish skripka ta'limining muhim qismi hisoblanadi:

1. Boshlang'ich nota o'qish:

Avval skripka notalarini beshtali nota yo'liga bog'lab o'rgatish;

Ochiq torlardagi notalarni o'rganishdan boshlash;

Bosqichma-bosqich murakkablashtirib borish.

2. Ritm tuyg'usini rivojlantirish:

Ritmik mashqlar, qarsak chalish;

Metronomdan foydalanish;

Oddiy ritmik strukturalardan murakkablariga o'tish.

3. "Soffle" metodikasi (fransuz so'zidan - "shivirlash") - notani o'qish vaqtida ovoz chiqarib aytib borish.

O'ng va chap qo'l koordinatsiyasi

Ikki qo'l koordinatsiyasi skripka chalishda muhim ahamiyatga ega:

1. Koordinatsiya mashqlari:

Dastlab o'ng qo'l va chap qo'l mashqlarini alohida bajarish;

Keyin ikki qo'l harakatlarini birlashtirib borish;

Sodda kuylardan murakkablashtirib borish.

2. Qo'shilish nuqtalari:

Barmoq tushganda yoy almashtirish mashqlari;

Turli yoy bo'linishlari (bir nota - bir yoy, ikki nota - bir yoy va h.k.).

3. Legato texnikasi:

Bir yoyda turli barmoqlardan tovush chiqarish;

Barmoqlarni almashtirganda tovush uzilmasligini nazorat qilish.

Skripka ijrochilik texnikasini takomillashtirish

Pozitsiyalarni o'zlashtirish

Pozitsiyalarni o'zlashtirish odatda 1-2 yil skripka o'rgangandan so'ng boshlanadi:

1. Pozitsiya o'zgartirishni o'rgatish:

Qo'lni birinchi pozitsiyadan ikkinchi, uchinchi va yuqoriroq pozitsiyalarga siljitish;

"Glissando" (sirpanish) harakati orqali pozitsiya o'zgartirish;

Qo'l holatini va bosh barmoq pozitsiyasini o'zgartirish.

2. Pozitsiyalar orasida harakatlanish:

Pozitsiyalar orasida aniq o'tishlar;

"Yo'naltiruvchi not" usulidan foydalanish;

Ichki eshitish orqali nazorat qilish.

3. Qo'shimcha pozitsiya mashqlari: Schradieck, Sevcik, Shevchik kabi mashqlar to'plamlari.

Vibratsiya texnikasi

Vibratsiya skripka ijrosining ekspressiv vositasi hisoblanadi:

1. Vibratsiyani o'rgatish bosqichlari:

Qo'l va bilak erkinligi ustida ishlash;

Barmoqning tebranma harakatini rivojlantirish (avval sekin, keyin tez);

Barmoqni tor ustida mahkam tutgan holda bilakni erkin tebratish.

2. Vibratsiya turlari:

Bilak vibratsiyasi - keng va yumshoq tebranish;

Barmoq vibratsiyasi - tez va nozik tebranish;

Aralash vibratsiya - bilak va barmoq tebranishining kombinatsiyasi.

3. Vibratsiya ustida ishlash:

Har bir barmoq uchun alohida mashq qilish;

Vibratsiya tezligi va kengligini nazorat qilish;

Badiiy asarlarda vibratsiyani musiqiy ifoda vositasi sifatida qo'llash.

Murakkab yoy texnikalari

Yuqori darajadagi ijrochilik uchun murakkab yoy texnikalari o'zlashtiriladi:

1. Spiccato va saltato - sakraydigan yoy texnikalari:

Yoyning o'rta qismidan foydalanish;

Bilak va barmoqlarning egiluvchan harakati;

Turli tezliklarda bajarish.

2. Staccato - bir yoʻnalishda bir necha notani qisqa-qisqa ijro etish:

Yoyni tor ustida tutib, keskin harakatlar;

Bilakni fikslash va barmoqlar kuchidan foydalanish.

3. Ricochet - yoyni torga tashlab, bir necha marta sakratish:

Yoyni torga yuqoridan tashlash;

Yoy sakrashi balandligini nazorat qilish.

4. Col legno - yoy tayoqchasi yogʻochi bilan chalish:

Yoyni agʻdarib, tayoqcha bilan torga urib chalish;

Kuchli va oʻrtacha kuch bilan chalish.

Oʻquvchilarni repertuar bilan tanishtirish va badiiy ijrochilik

Bosqichma-bosqich repertuar tanlash

Repertuar tanlashda didaktik tamoyillar va oʻquvchining individual xususiyatlari hisobga olinadi:

1. Boshlangʻich bosqich:

Oddiy xalq kuylari va qoʻshiqlar;

Sodda klassik pyesalar;

O. Rieding, F. K  chler, A. Komarovskiy kabi kompozitorlarning kichik konsertlari.

2. Oʻrta bosqich:

A. Vivaldi, G.F. Handel, J.B. Accolay kontsertlari

G.Ph. Telemann sonatina va sonatalar

O. Rieding, F. Seitz kontsertlari

3. Yuqori bosqich:

W.A. Mozart, J.S. Bach, L. van Beethoven, F. Mendelssohn kontsertlari;

P. Tchaikovsky, H. Wieniawski, N. Paganini asarlari;

Sonata va partitalar.

Ijrochilikda ifodalilik ustida ishlash

Texnik mahorat bilan bir qatorda badiiy ifodalilik ustida ham ishlash zarur:

1. Frazalash (musiqiy jumlaning shakllantirish):

Musiqiy jumla tuzilishini tushunish;

Kulminatsion nuqtani aniqlay olish;

Frazalarni nafas olish kabi ajratish.

2. Dinamika (tovush kuchini boshqarish):

Piano (p), forte (f) va ular orasidagi gradatsiyalarni oʻrganish;

Crescendo (kuchayib borish) va diminuendo (kuchsizlanib borish);

Dinamik kontrast va nozikliklar.

3. Artikulyatsiya (tovush chiqarish usullari):

Legato (bogʻliq), non legato (yarim bogʻliq), staccato (uzuq-uzluq);

Aksentlar va tenuto (ushlab turish);

Artikulyatsiya belgilarini tushunish va qo'llash.

4. Tembr (tovush rangi):

Turli torlarning o'ziga xos tembrini his qilish;

Sul tasto (grif yaqinida) va sul ponticello (ko'prik yaqinida) chalish;

Vibratsiya orqali tembr boyligini rivojlantirish.

Ansambllarda ijro etish ko'nikmalarini shakllantirish

Duetlar va ansamblda chalish

Ansambl ijrochiligi skripka o'qitishning muhim qismi hisoblanadi:

1. O'qituvchi bilan duet:

O'qituvchi bilan birgalikda oddiy duetlarni chalish;

Bir-birini tinglash ko'nikmasini shakllantirish;

Ritm hissi va ansambl sezgisini rivojlantirish.

2. Tengdoshlar bilan ansambllarda chalish:

Skripkachilar ansambli yoki dueti;

Kamer ansambli (fortepiano, violonchel va boshqa cholg'ular bilan);

Turli partiyalarni o'rganish va umumiy jarayonga integratsiyalash.

3. Orkestr ijrochiligi:

O'quvchilar orkestrida ishtirok etish;

Dirijyor ko'rsatmalariga ergashish;

Partiyalarni mustaqil tayyorlash.

Tinglab ijro etish va improvizatsiya

Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beruvchi usullar:

1. Tinglab ijro etish:

O'qituvchi chalgan kuyni eshitib takrorlash;

Tanish qo'shiqlarni eshitib skripkada chalish;

Radio yoki audio yozuvlardan eshitgan kuylarni ijro etish.

2. Improvizatsiya asoslari:

Oddiy melodiylarni o'zgartirish, bezaklar qo'shish;

Berilgan akkordlar asosida improvizatsiya qilish;

Ritm va dinamikani o'zgartirib improvizatsiya qilish.

Zamonaviy skripka pedagogikasidagi innovatsion yondashuvlar

Suzuki metodikasi

Shin'ichi Suzuki yaponiyalik pedagog tomonidan ishlab chiqilgan metodika:

1. Asosiy tamoyillari:

"Ona tili" metodi - bolalar musiqa o'rganishni xuddi ona tilini o'rganganday o'zlashtirishlari mumkin;

Erta yoshdan boshlash - 3-4 yoshdan;

Ota-onalarning aktiv ishtiroki;

Quloq bilan o'rganish, keyin nota.

2. O'ziga xos jihatlari:

Standartlashtirilgan repertuar;

Guruh darslari va individual mashg'ulotlarning uyg'unligi;

Musiqqa tinglash muhiti yaratish (uyda ham).

Zamonaviy texnik vositalar

Skipka o'qitishda texnologik imkoniyatlardan foydalanish:

1. Video va audio yozuvlar:

Mashhur ijrochilar yozuvlarini tahlil qilish;

O'z ijrosini yozib olish va tahlil qilish;

Online darslar va masterklasslar.

2. Kompyuter dasturlari va mobiln ilovalar:

Nota o'qitish dasturlari;

Ritm va intonatsiyani tekshirish ilovalari;

Virtual repetitorlar.

3. Elektron skripkalar:

Tinch sharoitlarda mashq qilish imkoniyati;

Ovoz effektlari va eksperimentlar;

Zamonaviy musiqa yo'nalishlarini o'rganish imkoniyati.

O'quvchilar motivatsiyasini oshirish usullari

Psixologik yondashuvlar

O'quvchilarni rag'batlantirish va qiziqtirish usullari:

1. Ijobiy muhit yaratish:

Qo'rquv va xavotirni kamaytirish;

Yutuqlarni nishonlash;

O'quvchining kuchli tomonlarini rivojlantirish.

2. Maqsadlar qo'yish:

Kichik va aniq maqsadlardan boshlab, katta maqsadlarga intilish;

Qisqa muddatli va uzoq muddatli maqsadlarni belgilash;

Maqsadlarga erishganda rag'batlantirish.

3. O'quvchining qiziqishlarini hisobga olish:

Sevimli musiqiy yo'nalishlari va asarlarini qo'shib olish;

Individual repertuar tanlash;

O'quvchi fikrlarini hurmat qilish va e'tiborga olish.

Konsert faoliyati va ko'rgazmali mashg'ulotlar

Amaliy ijrochilikni rivojlantirish usullari:

1. O'quvchilar konsertlari:

Sinf konserti;

Maktab ochiq konserti;

Festival va tanlovlarda ishtirok etish.

2. Ko'rgazmali darslar:

Ota-onalar ishtirokida ochiq darslar;

Master-klasslar;

Guruh mashg'ulotlari.

3. Ijodiy loyihalar:

Musiqiy teatr qo'yilishlari;

Tematik konsertlar;

Boshqa san'at turlari bilan integratsiyalashgan loyihalar (rasm, raqs, she'riyat).

Skripka o'qitishda vujudga keladigan muammolar va ularni hal qilish yo'llari

Fiziologik muammolar va ularni bartaraf etish

Skripka chalishda vujudga keladigan jismoniy muammolar:

1. Mushak zo'riqishi:

To'g'ri gavda holatini doimiy nazorat qilish;

Muntazam tanaffuslar qilish;

Maxsus jismoniy mashqlar.

2. Barmoq va qo'l og'rig'i:

Asta-sekin mashq vaqtini ko'paytirish;

Sovuq va issiq komresslar;

Qo'l va barmoqlarni bo'shashtirish mashqlari.

3. Professional kasalliklar profilaktikasi:

Ergonomik pozitsiyalar;

Alexander texnikasi va Feldenkrais metodi kabi maxsus usullar;

Skripkachi uchun maxsus sport mashqlari.

Psixologik muammolar va ularni yechish

O'qitish jarayonidagi psixologik qiyinchiliklar:

1. Sahna qo'rquvi:

Ko'proq jamoaviy ijro etish;

Tayyorgarlik darajasini oshirish;

Nafas olish va bo'shashtirish mashqlari.

2. Motivatsiya yo'qolishi:

Qisqa muddatli maqsadlarni belgilash;

Repertuarni xilma-xil qilish;

Ijodiy yondashuvlarni qo'llash.

3. Perfectionizm va o'ziga ishonchsizlik:

Ijobiy fikrlashni rivojlantirish;

Kichik g'alabalarni nishonlash;

Professional psixologik yordam olish (zarur bo'lganda).

Xulosa qilib aytganda, skripka asbobi bilan yoshlikdan shug'ullanish tavsiya etiladi. Har qanday kishi ham skripka bilan shug'ullana olmaydi. Faqat musiqani o'rganishdagi mashaqqatlarni yenga oladigan yoshlargina skripkani o'rgana oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Диезли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. Science and Education 3 (9), 416-421.
2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. Science and Education 3 (10), 533-539.
3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. Scientific progress 2.
4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. Science and Education 3 (8), 145-150.
5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. Scopus, musical education., 705-709.
6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. Web of Science Magazine, 1052-1059.
7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. Web of Science Magazine, 375-379.
8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. Melody. Theme. Web of Science 2, 720-728.
9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. musical education - Web of Science, 1044-1051.
10. К.Б. Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. Scientific progress, 2.
11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал Scientific progress 2 (№ 4), 955-960.
12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. Science and Education 3 (5), 1556-1561.
13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. Science and Education 3 (5), 1570-1576.
14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. Science and Education 3 (5), 1562-1569.

15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and Education* 3 (5), 1326-1331.
16. К.Б. Холиков. Musical pedagogy and psychology. *Bulletin of science and education*. 99 (21-2), 58-61.
17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555.
18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548.
19. К.Б. Холиков. Methods of musical education through education in universities. *musical education - Web of Science* 3 (66), 57-60.
20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.
21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.
22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.
23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.
24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.
25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.
26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыки об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.
27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.
28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.
29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.
30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.